

Ο Γάβρα Μάντιλ για τον εαυτό του και την οικογένειά του :

Είχα πάντα την αγωνία μην τυχόν κάνω κάποιο λάθος. (...) Να μην κάνω τις ζωές των γονιών μου πιο δύσκολες από ό,τι ήταν ήδη. Και πιο πολύ απ' όλα: Ένιωθα πραγματικά υπεύθυνος για τη μπέμπα [τη μικρότερη αδελφή του Ιρένα], τη φρόντιζα. Ήταν δύο χρόνια νεώτερη από εμένα και ήταν ακόμη μωρό (...). Οι γονείς μου (...) μου είπαν: «Εσύ γεννήθηκες μεγάλος».

Από τη μαρτυρία του Γάβρα Μάντιλ, Αρχείο Γιαντ Βασέμ 03.11543, ταινία αρ. VT-2652, σ. 25f. (στα εβραϊκά)

Ο Γάβρα Μάντιλ για το επάγγελμά του ως φωτογράφος

Ευγενική παραχώρηση του United States Holocaust Memorial Museum, Washington D.C., φωτογραφία 08212

Η φωτογραφία δεν είναι μόνο ένα επάγγελμα και ο βιοπορισμός της οικογένειας (...). Οφείλω τη ζωή μου στις ασπρόμαυρες φωτογραφίες. Η φωτογραφία των δύο χαμογελαστών παιδιών που φορούν τα γιορτινά τους, μπροστά στο χριστουγεννιάτικο δέντρο, αποδείχθηκε πιο πειστική από χιλιάδες λέξεις και πλαστά έγγραφα, όταν τη δείξαμε στον Γερμανό αξιωματικό των Ες-Ες, ο οποίος τότε πίστεψε ότι ήμασταν καθαρόαιμοι Χριστιανοί (...).

Από Atwan Shachar, "An Engine for Homegrown Creativity", *Haaretz*, Oct. 21, 2011. (<http://www.haaretz.com/israel-news/an-engine-for-homegrown-creativity-1.391263>)creativity-1.391263)

Ο ερχομός στην Αλβανία

Το καλοκαίρι του 1942, όλοι οι Εβραίοι κρατούμενοι εκτοπίστηκαν από το Κόσοβο και μεταφέρθηκαν στην Αλβανία που ήταν επίσης υπό ιταλικό έλεγχο. Η οικογένεια πήγε πρώτα στην Καβάγια, όπου ο πατέρας του Γάβρα άρχισε και πάλι να εργάζεται.

Τον Σεπτέμβριο ήταν τα γενέθλιά μου και τότε πήγα στην πρώτη τάξη. Πραγματικά, πήγα στην πρώτη τάξη μαζί με όλα τα άλλα αλβανόπουλα, και στο σχολείο με έγραψαν ως Μουσουλμάνο, με το όνομα Ιμπραήμ Μάλα. Πήγαινα στο τζαμί όπου μάθαινα τις προσευχές των Μουσουλμάνων, και τις θυμάμαι ακόμα απέξω, καθώς τις μάθαινα εύκολα και μου άρεσαν. (...) Στο πρώτο μάθημα των Θρησκευτικών, η δασκάλα ήρθε και είπε: «Όλοι οι Μουσουλμάνοι σηκωθείτε όρθιοι και στοιχηθείτε, ο ένας πίσω από τον άλλον». Κι έτσι, όλοι οι Μουσουλμάνοι σηκώθηκαν και στοιχήθηκαν, ο ένας πίσω από τον άλλο. «Όλοι οι Χριστιανοί σηκωθείτε και στοιχηθείτε», κι εγώ παρέμεινα καθιστός. «Ιμπραήμ, κοιμάσαι;» «Ωχ, συγγνώμη.» «Τρέξε στη σειρά σου!» Κι έτσι έτρεξα στη σειρά των Χριστιανών. Θυμήθηκα που φύγαμε από το Βελιγράδι με πλαστά έγγραφα (με ψεύτικα ονόματα και ως Χριστιανοί), και ξαφνικά θυμήθηκα: Όχι, αλλά εδώ πηγαίνω στο τζαμί (...). «Μα τι σου συμβαίνει, Ιμπραήμ; Έχεις μπερδευτεί τελείως;» «Όχι, όχι, είμαι μουσουλμάνος.» (...)

Μην κάνεις λάθος, μη μπερδεύεσαι, μην ξαφνιάζεσαι. Δεν το πήρα όλο αυτό πολύ στα σοβαρά. Έμοιαζε περισσότερο με παιχνίδι. Μόνο φοβόμουν μην τυχόν μπερδευτώ και κάνω κανένα λάθος, διότι γνώριζα πως – ο Θεός να φυλάει – ένα τέτοιο λάθος θα στοίχιζε τις ζωές των γονιών μου...

Από τη μαρτυρία του Γάβρα Μάντιλ, Αρχείο Γιαντ Βασέμ 03.11543, ταινία αρ. VT-2652, σ. 23f. (στα εβραϊκά)

Η τάξη του Γάβρα Μάντιλ στην Καβάγια (Αλβανία), 1942
Ο Γάβρα είναι ο αριθμός 30 στη φωτογραφία, κάτω δεξιά.

Ευγενική παραχώρηση του United States Holocaust Memorial Museum,
Washington D.C., φωτογραφία 08216

Μία νέα αρχή για τον δωδεκάχρονο Γάβρα στο Ισραήλ

Στην αρχή, μου ήταν δύσκολο να καταλάβω και να βρω τη θέση μου μέσα στην τάξη, ανάμεσα στα άλλα παιδιά – μέχρι που τα κατάφερα, και κατάλαβα πού βρισκόμουν (...). Ξαφνικά, μία μέρα, χωρίς να το έχω ακριβώς αποφασίσει, συνέβη μέσα μου μία αλλαγή. Ξαφνικά (...) ένιωσα την ανάγκη να είμαι σαν τους άλλους. (...) Και τότε άρχισα να κάνω αταξίες, και σε ένα μάθημα που είχαμε έναν δάσκαλο που συνέχισα τον πειράζαμε, έφερα ένα είδος βατράχου στην τάξη που έβγαζε έναν ήχο σαν του ρολογιού. Και τον έβαλα κάτω από το παπούτσι μου και τον πατούσα για να κάνει τικ-τακ, τικ-τακ. Ο δάσκαλος (...) έγινε έξαλλος και δεν ήξερε ποιος έκανε αυτόν τον θόρυβο. Έβγαλε έξω σχεδόν τη μισή τάξη αλλά δεν μπορούσε να υποπτευθεί με τίποτα εμένα – δεν μπορεί να είναι αυτός, αυτός ο κακόμοιρος, ο πρωτάρης δεν θα μπορούσε να κάνει κάτι τέτοιο. Στο τέλος, είπε: «Αρκετά, τα παρατάω. Πείτε μου ποιος είναι!». Και τότε εγώ σηκώθηκα όρθιος. Και αυτό τον εξέπληξε τόσο πολύ! Μου έκανε πολύ αυστηρή παρατήρηση και με έστειλε στον διευθυντή του σχολείου. Εκείνος είπε: «Συγχαρητήρια, έχεις πλέον εγκλιματιστεί. Τώρα είσαι σαν όλους τους άλλους!».

Από τη μαρτυρία του Γάβρα Μάντιλ,
Αρχείο Yad Vashem 03.11543, αρ. ταινίας VT-2652, σ. 52f. (στα εβραϊκά)

Εγκαίνια του Στούντιο Φωτογραφίας Γάβρα στο Τελ Αβίβ, 1962

Η Νεόμι και ο Γάβρα Μάντιλ – φωτογραφία του Γάβρα Μάντιλ, από το Στούντιο Γάβρα.

Μετανάστευση στο Ισραήλ

Όταν ιδρύθηκε το κράτος του Ισραήλ το 1948, η οικογένεια Μάντιλ αποφάσισε να μεταναστεύσει. Στην αρχή σχεδίαζαν να έρθει μαζί τους και ο Ρέφικ αλλά τελικά αποφάσισε να παραμείνει στην Αλβανία, για να μη δημιουργήσει προβλήματα στην οικογένειά του.

Όταν ιδρύθηκε το κράτος [του Ισραήλ], ο πατέρας μου είπε: (...) «Θα πάμε στη γη των Εβραίων. Εάν πλέον υπάρχει ένα εβραϊκό κράτος, εμείς θα πρέπει να ζήσουμε εκεί. Εάν αυτό το κράτος υπήρχε ήδη πριν από το Ολοκαύτωμα, το Ολοκαύτωμα δεν θα συνέβαινε ποτέ».

Από τη μαρτυρία του Γάβρα Μάντιλ,
Αρχείο Yad Vashem 03.11543, αρ. ταινίας VT-2652, σ. 43. (στα εβραϊκά)

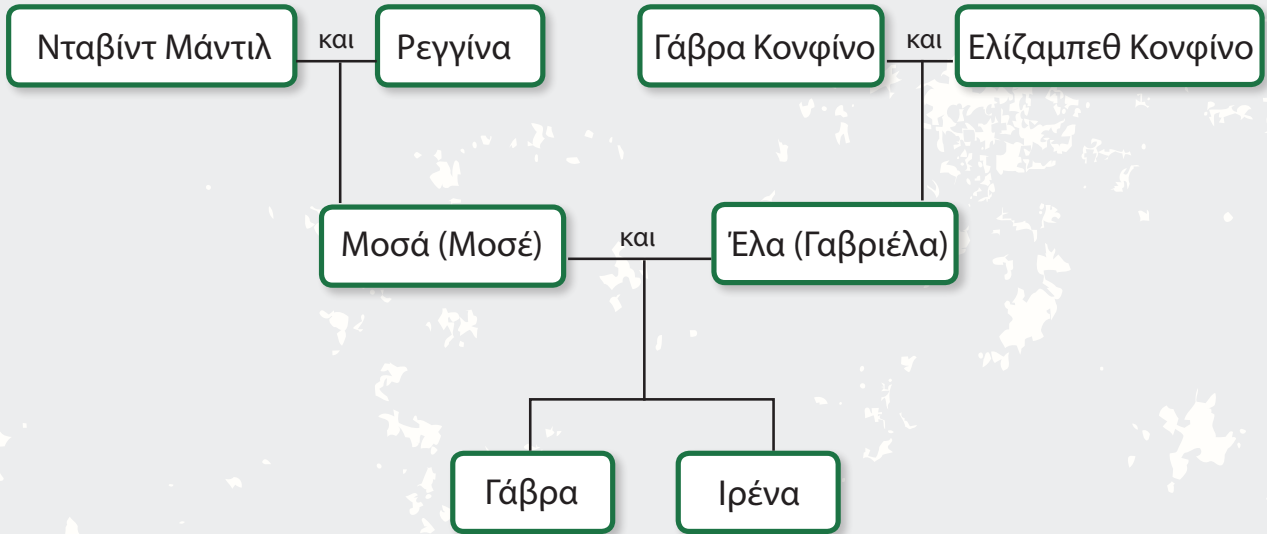
Ο Γάβρα Μάντιλ για τον εαυτό του

Κάτι από το προσωπείο, που για χρόνια είχα προσπαθήσει να δημιουργήσω ώστε να μοιάζω «πιο Ισραηλινός κι από τους Ισραηλινούς», είχε αρχίσει να ξεθωριάζει. Ίσως να είχε και ο χρόνος συμβάλει σε αυτό, ή κι ακόμα η οικογένεια και η επιτυχία μου σε διάφορα πεδία, όλα αυτά είχαν συμβάλει στη διαδικασία του να τα βρω με τον εαυτό μου – και να είμαι ακόμα και υπερήφανος για τις γιουγκοσλαβικές ρίζες μου.

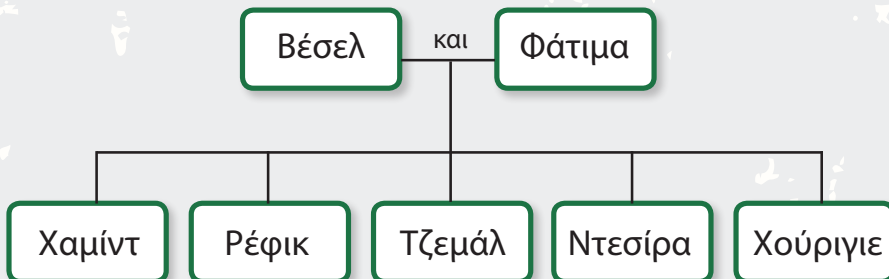
Από την έκθεση του Yad Vashem στο internet “My Homeland”.
(http://www.yadvashem.org/yv/en/exhibitions/my_homeland/about_mandil.asp)

Οικογενειακό Δέντρο

Οικογένεια Μάντιλ

Οικογένεια Βέσελι

Η Ευρώπη υπό ναζιστική κατοχή 1938-1942

